

Pamuğun

Türkiye İçin Ekonomik Önemi

(2021/22¹)

Prof. Dr. Hakkı Ünal Evcim

Ulusal Pamuk Konseyi Genel Sekreteri

a. Pamuğun Türkiye Tarımındaki Yeri ve Önemi

Türkiye Dünya lif pamuk üretiminde Çin, Hindistan, ABD, Brezilya, Batı Afrika ve Pakistan'dan sonra **7'inci**, tüketimde ise Çin, Hindistan, Pakistan ve Bangladeş'in ardında **5'inci** sırada yer alan önemli bir pamuk ülkesidir. Ülkemizde **2021/22 sezonunda** dünya pamuk alanlarının **%1,3'ünü** kullanılarak dünya üretimin **%3,33'ünü** gerçekleştirilmiştir. Oldukça elverişli iklim koşulları altında geçen sezonda, üreticilerimizin kültürel işlemlerini mevcut koşullara beceriyle uyarlaması sayesinde tarla verimi %5 artışla **520 kg-Kütlü/da, 192,8 kg-lif/da**) olmuş ve bu sayede ülkemiz dünya ortalamasının **2,5 katı yüksekliğindeki** bu değerle dünya sıralamasında, **%1,9 ve %9,3 farklarla** Çin ve Avustralya'nın önünde **birinci** olmuştur.

2021/22 sezonu itibariyle Türkiye'de **432 bin 279 hektar** alanda **2 milyon 250 bin ton²** kütlü pamuk üretilerek **25 milyar 906 milyon 500 bin TL³** (**2 milyar 914 milyon 33 bin Dolar⁴**) değer ortaya çıkarılmıştır. Bu değerle pamuk, "**Tahıllar ve Diğer Bitkisel (Seçilmiş) Ürünler**" grubunda buğdaydan sonra **ikinci büyük hasılaya sahip ürün** konumundadır. Bunun yanı sıra pamuk anılan grup alanının **%3,5 'inde** grup toplam gelirinin **%19,4'ünü**, grup toplam pazarlanan gelirinin ise **%24,3'ünü** sağlayan **Alan Verimliliği açık ara en yüksek üründür.**

Pamuk tarımı yüksek tarımsal üretim değerinin yanı sıra, **girdi yoğun** bir üretim dalı olması nedeniyle tohum, gübre, ilaç, makina sanayii, ticareti ve lojistiği ile tarım işçilerinden oluşan çok geniş bir kesimin gelir kaynağıdır. Uluslararası normlara göre, Türkiye pamuk üretimi **2021 yılında 4 milyon 500 bin kişilik tam zamanlı istihdam potansiyeli** yaratmıştır⁵.

¹ Uluslararası Pamuk Sezonu: 01 Ağustos-31 Temmuz

² TÜİK Tarım İst., Tahıllar vd Bit. Ürün. Alan ve Üretim Miktarları, 2021

³ İTB 2021 Tescil Bülteni Çiğitli Pamuk Ort. Kıymeti üzerinden hesaplanmıştır.

⁴ TCMB 2021 yılı Ort. USD kuru: 8,89 TL üzerinden hesaplanmıştır.

⁵ Uluslararası Pamuk Danışmanları Komitesi'nin (ICAC), "#TRUTH: Every tonne of cotton represents full-time, year-round employment for 5 -6 people" kabulüne göre hesaplanmıştır.

b. Pamuğun Türkiye Sanayii Sektöründeki Yeri ve Önemi

Pamuğun ülke ekonomisine katkısı sadece tarımla sınırlı değildir. Pamuk lif, çiğit, tohum, çekirdek, yağ, küspe, linter vb asıl ve yan ürünleriyle tekstil, hazır giyim, bitkisel yağ ve yem başta olmak üzere, **otuzu aşkın sanayiye ham madde oluşturmakta** ve böylece ülke ekonomisine katkısı katlanarak artmaktadır.

Bu anlamda pamuğun ülkemiz ekonomisine katkısı lifi ile tekstil ve hazır giyim sanayilerine temel ham madde sağlamasıyla başlamaktadır. Türk tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin kuruluşunda ve hızla gelişerek bugünkü seviyelere gelmesinde yerli pamuk üretimimiz önemli rol oynamıştır. Buna karşılık bu sanayilerimiz de pamuğun ülkemiz ekonomisine olan katkısını katlanarak artırmak suretiyle pamuk tarımımızın sürdürülebilirliğine destek olmuştur. Sahip olduğumuz agro-ekolojik olanaklar sayesinde ülkemizde değişik cins ve kalitede iplik ve kumaş yapımına elveren çeşitlilikte lif pamuk üretilebilmektedir. Tekstil ve konfeksiyon sanayimiz de bu doğrultuda yapılanmış bulunmaktadır. Yerli pamuk üretimimiz yakın tarihe kadar sanayimiz ihtiyacının tamamını, sektörün rekabet gücünü geliştirecek koşullarda karşılayabilmiştir. Ancak yerli üretim, var olan potansiyeline rağmen, tekstil ve hazır giyim sanayilerine uygun hızda büyüyememiş ve ülkemiz dünyanın önde gelen pamuk ithalatçıları arasına girmiştir. 2021 itibariyle tekstil ve hazır giyim sanayilerimizin yıllık pamuk tüketimi küresel piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak **1 milyon 930 bin ton'a** ulaşmıştır. Bu ihtiyacın ancak **%38'i (738 bin ton)** yerli üretimle karşılanabilmiş, geri kalan **%62'lik dilimi (1 milyon 191 bin 761 bin ton)** ise **2 milyar 412 milyon Dolar** bedel ödenerek ithalatla sağlanmıştır. Sanayimiz pamuk talebinin bu şekilde büyük oranlarda ithalatla karşılanması yüksek miktarlardaki döviz kaybının yanı sıra yerli pamuk üretimiyle sağlanacak katma değerden yoksun kalınmasına, daha da önemlisi istihdam, ihracat ve cari fazla yaratmada ülkemiz ekonomisinin lideri olan bu sanayilerimizin dışa bağımlı kılınarak küresel rekabet güçlerinin riske atılmasına neden olmaktadır.

Tekstil ve Hazır Giyim sanayilerimiz **2021** yılında **658 milyar 100 milyon TL (74 milyar 27 milyon Dolar)** değerinde mal üretmiştir ⁶.

---

⁶ 12. Kalkınma Planı Tekstil-Deri-H. Giyim Çalışma Grubu Ön Raporu Tablo 1'de TÜİK verisi olarak verilmiştir.

Bu üretimle **İmalat Sanayii üretiminin %14,1'i** gerçekleştirilmiş ve GSYH'na **%9,07 oranında** katkı sağlanmıştır. Üstelik bu üretimin yarıya yakını (**%41,03**) ihraç edilerek **30 milyar 406 milyon 270 bin dolar** gelir elde edilmiş, buna karşılık ithalatın **11 milyar 425 milyon 771 bin Dolar** ile sınırlı kalması sonucunda **18 milyar 980 milyon 499 bin Dolar** cari fazla yaratılmıştır⁷. Bunların yanı sıra **1 milyon 218 bin 542 istihdam** ile İmalat Sanayii toplam istihdamının **%29,2' si** sağlanmıştır⁸.

Hali hazırda tekstil ve hazır giyim sanayilerimiz nihai ürünlerinin yaklaşık değerlerle **ağırlık olarak üçte biri, kıymet olarak yarısı** pamuktandır⁹. Buna göre lif pamuk ham maddesi bu sanayilerimizde işlenerek **brüt 11,3 kat, net 2,83 kat katma değer artışlarıyla** ülkemiz ekonomisine kazandırılmış; ayrıca bu kazanımın **yaklaşık yarısı (%45,17)** döviz olarak sağlanmış bulunmaktadır.

Bu bağlamda yerli pamuk teminindeki kolaylık, maliyet, döviz gerektirmemesi, dışa bağımlılığın azalması vb avantajları nedeniyle bir adım öne çıkmaktadır. Nitekim yukarıdaki ortalama katma değer artışları yerli pamuk kullanımında **brüt 16,3 ve net 3,08 kata** yükselirken, ithal pamuk kullanımında **brüt 7,12 ve net 2,68 kat** ile sınırlı kalmaktadır. Ayrıca yerli pamukla **değerinin 3,9 katı** kadar **dış ticaret fazlası** yaratılırken, ithal pamukta bu oran **değerinin 3,4 katı** kadar olmaktadır.

Pamuğun ülke ekonomisine katkısı tarım, tekstil ve hazır giyim sanayileri ile sınırlı kalmamakta, bitkisel yağ, yem, tıbbi malzemeler, kozmetik vd pek çok sanayi dallarındaki kazanımlarla sürmektedir. Örneğin, 2021 itibariyle kütlü pamuk üretiminden elde edilen **1 milyon 260 bin ton** dolayındaki **pamuk çığitinden** yaklaşık değerlerle **189 bin ton** yanma derecesi ve doymamış yağ oranı yüksek **yemelik yağ, 882 bin ton** yüksek protein içerikli **yemlik küspe, 189 bin ton linter ve 150 bin ton telef** ekonomimize kazandırılmıştır. Bu bağlamda tıbbi malzemeler ve kozmetik ürünlerde henüz miktar ve değerini tam olarak belirleyemediğimiz ölçüde pamuk kullanılmıştır.

Prof. Dr. Hakkı Ünal Evcim

Genel Sekreter

Ulusal Pamuk Konseyi

16 Aralık 2022

⁷ 12. Kalkınma Planı Tekstil-Deri-H. Giyim Çalışma Grubu Ön Raporu Tablo 9 ve 10'da Ticaret bakanlığı ve İhracatçı Birlikleri verileri olarak verilmiştir.

⁸ 12. Kalkınma Planı Tekstil-Deri-H. Giyim Çalışma Grubu Ön Raporu Tablo 1'de TÜİK verisi olarak verilmiştir.

⁹ Tekstil ve Hazır Giyim sanayilerinde hammadde olarak çok fazla sayıda saf ve karma ürün kullanılmakta ve bu çeşitlilik giderek artmaktadır. Bu durum pamuğun hammadde, yarı mamul ve nihai ürünlerdeki payları için kesin bir değer belirlenmesini zorlaştırmaktadır. Bu amaçla ortalama bir değer tahmini için İTKİB uzmanlarıyla yapılan görüşmeler sonucunda, pamuğun toplam hammadde içinde en az %50 paya sahip olduğu kanaatine varılmış ve ilgili hesaplamalar bu varsayıma dayalı olarak yapılmıştır.